

Julie Lardon

LUMI VIITOARE

Biodiversitatea

Ilustrații: Yohan Colombié-Vivès

Traducere: Gina Belabed

Cuprins

Introducere	7
Studiul lumii vii	9
Clasificarea speciilor	10
Milioane de forme de viață	20
Comunități de viețuitoare	24
Protejarea biodiversității	29
Conștiința ecologică	30
Ecologia devine politică	36
Contribuția naturii	40
Zone prioritare	44
1992: o etapă crucială	49
2005: un bilanț mondial	50
O extincție în masă?	53
Extincția din Holocen	54
Declinul biodiversității	68
Numeroși actori mobilizați	70
Franța trece la fapte	72
Obiective ambițioase	74
Concluzii	80
Pentru a afla mai multe...	84

Introducere

Biodiversitatea” este un cuvânt folosit din ce în ce mai frecvent de către mass-media, oameni de știință, politicieni, ONG-uri și chiar de către simpli cetățeni: termenul este acum prezent în toate tipurile de discursuri. Biodiversitatea desemnează diferitele forme pe care le ia lumea vie de pe planeta noastră. Apărut la nivel internațional în anii 1960, acest cuvânt, împrumutat în română din limba franceză, este la origine o formă contrasă a expresiei englezești *biological diversity* („diversitate biologică”). Termenul a fost din ce în ce mai utilizat de către numeroși specialiști în anii 1980, devenind apoi unul comun. Potrivit oamenilor de știință, există trei niveluri de biodiversitate. Primul, la scară microscopică, desemnează varietatea genelor care pot exista la organismele vii și care dau fiecărei ființe un caracter pro-

priu (două vaci alb cu negru, de exemplu, nu vor avea niciodată exact aceleași Pete). Al doilea nivel de biodiversitate reprezintă varietatea tuturor speciilor vii care trăiesc pe planeta noastră sau care au trăit în trecut, de la apariția vieții pe Pământ, în urmă cu aproximativ 3,8 miliarde de ani.

Al treilea nivel se referă la multiplicitatea relațiilor dintre toate aceste specii, în cadrul diferitelor medii existente, numite ecosisteme.

Cu toate acestea, la începutul secolului XXI, ceea ce numim în mod obișnuit biodiversitate desemnează, în principal, cel de-al doilea nivel, cel care reprezintă varietatea imensă a tuturor organismelor vii, într-un moment în care unii oameni de știință vorbesc despre o reducere alarmantă a acestora și, uneori, chiar despre „a șasea extincție în masă”.

Clasificarea speciilor

Antichitatea: premisele

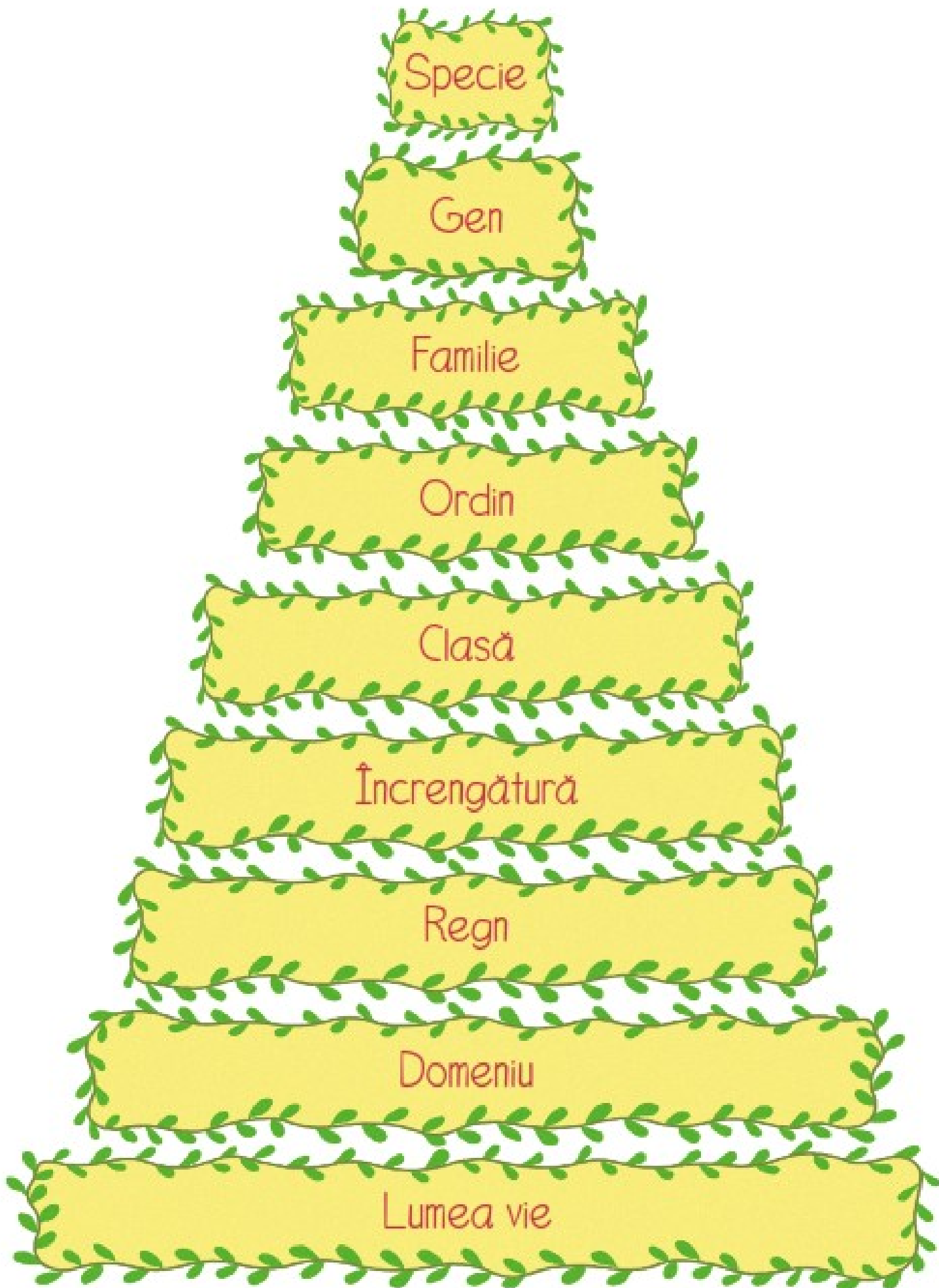
De la apariția sa, *Homo sapiens*, adică omul modern, a identificat și apoi a numit diferitele specii vii care se aflau în jurul lui. Astfel, încă din timpul preistoriei, vânătorii-culegători clasificau deja ființele vii, dar se bazau numai pe ceea ce observau. Criteriile de ierarhizare folosite se refereau la aspect, adică la asemănarea sau nu a viețuitoarelor între ele.

Mult mai târziu, în Antichitate, unii savanți au încercat să stabilească anumite baze științifice pentru a efectua clasificarea. La sfârșitul secolului al IV-lea î.e.n., filozoful și savantul grec Teofrast a realizat astfel o *Istorie a plantelor*, un atlas botanic în 10 volume, în care a întocmit un inventar și a elaborat o clasificare a plantelor.

În același timp, la rândul său, savantul grec Aristotel, profesorul lui Teofrast, a

consacrat mai multe lucrări lumii vii și, mai ales, regnului animal. În jurul anului 343 î.e.n., el a publicat, printre altele, *Istoria animalelor*, în care stabilește o clasificare a speciilor. Aristotel inventariază aproximativ 500 de specii, făcând distincția între animalele care au sânge și cele care nu au. Fiecare dintre aceste categorii a fost ea însăși împărțită în altele. Astfel, animalele cu sânge au fost grupate în 4 clase: pești, reptile și amfibieni, păsări și mamifere.

Cele fără sânge sunt și ele clasificate în 4 categorii: „animale cu pielea acoperită de cochilie” (precum melcii), „animale alcătuite din segmente” (cum ar fi miriapodele), „animale cu cochilie moale” (de exemplu, creveții) și „animale moi” (precum caracatițele).

Contribuția naturii

Din momentul conștientizării începute în anii 1960, liderii politici și cetățenii din toată lumea consideră natura o moștenire comună a întregii omeniri, care trebuie protejată, astfel încât ea să se poată dezvolta suficient pentru a produce și a ne oferi numeroasele sale resurse. Într-adevăr, natura le asigură oamenilor mijloacele de a-și satisface multe dintre nevoi și, în primul rând, hrana. De exemplu, 75% dintre fructe, legume sau alte culturi depind de polenizare, deci de munca insectelor, care permit fecundarea florilor pentru a da roade.

Pe de altă parte, lemnul copacilor reprezintă un combustibil extrem de prețios: în lume, peste 2 miliarde de oameni îl folosesc pentru a se încălzi. Pe lângă faptul că furnizează oxigenul indispensabil ființelor care respiră, plantele sunt, totodată, baza a numeroase medicamente utilizate în

tratarea bolilor. Aspirina, de pildă, se obține din scoarța de salcie.

În sfârșit, mediile naturale care ne înconjoară ne protejează. Copacii, oceanele și solurile absorb aproximativ două treimi din gazele cu efect de seră, precum CO₂, eliberate în atmosferă.

Copacii, oceanele și solurile absorb aproximativ două treimi din gazele cu efect de seră, precum CO₂, eliberate în atmosferă.

În plus, păstrarea biodiversității din jurul nostru permite, în mod indirect, protejarea speciei umane căreia îi aparținem. Căci în natură toate speciile trăiesc în cadrul unui ecosistem, în care fiecare joacă un rol. Dacă una dintre ele dispare, printr-un „efect de domino”, atunci întregul lanț al ecosistemului este afectat. Pe de altă parte, o abordare mai culturală îi unește uneori pe oameni cu natura.

Numeroase popoare indigene trăiesc, astfel, în comuniune cu natura: de exemplu, unele triburi indiene din pădurea amazoniană. Considerate deseori drept

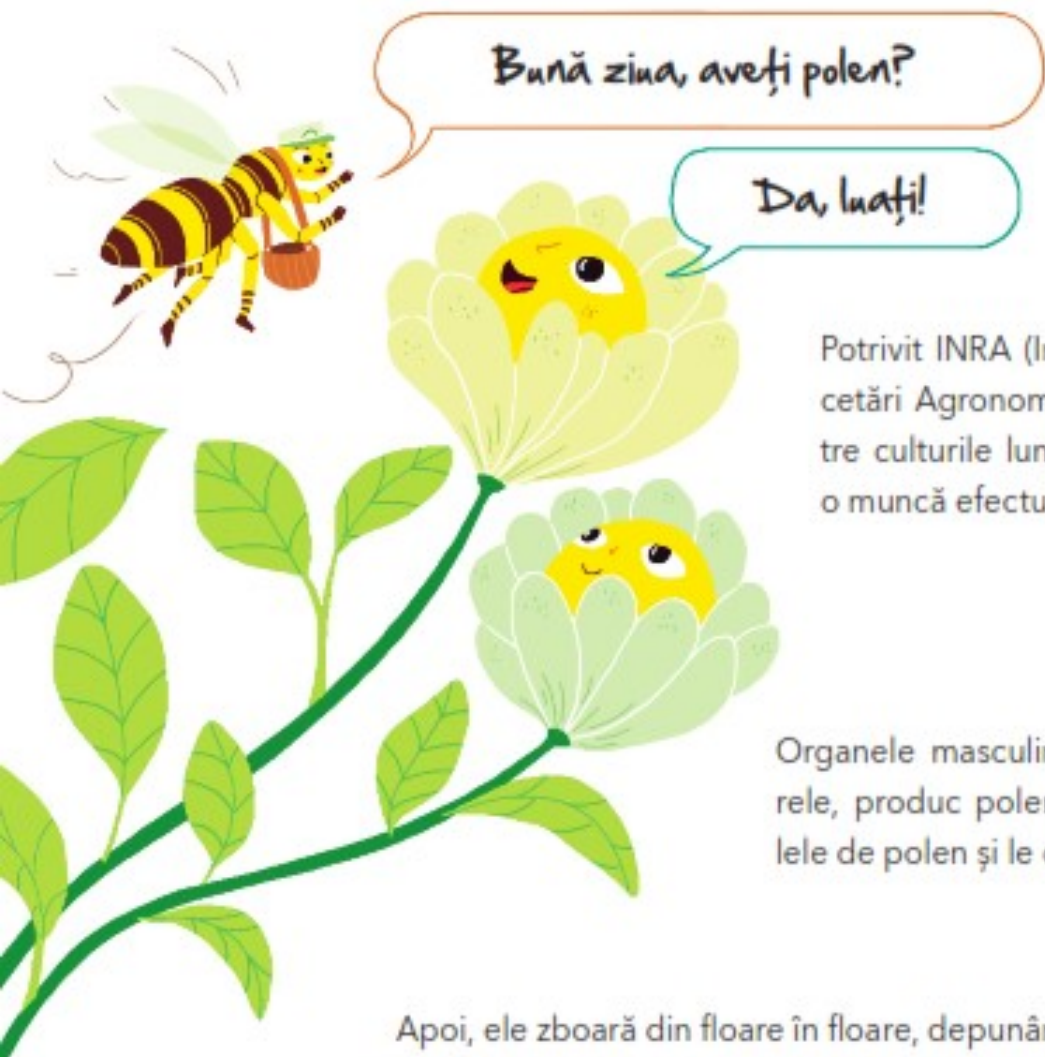

paznicii pădurii, ele sunt, de obicei, cele care dețin sau care gestionează pământurile pe care le ocupă. Însă nu toți conducătorii din diferite țări ale lumii au aceeași viziune asupra nevoii de a proteja natura. De-a lungul timpului, angajamentele pentru conservarea biodiversității nu au fost respectate în totalitate. De exemplu, în ultimii ani, alegerea lui Jair Bolsonaro în fruntea Braziliei a modificat semnificativ managementul defrișărilor din Amazonia. De când a preluat funcția de președinte al țării, în 2019, numărul de copaci tăiați a crescut foarte mult aici. Conform observațiilor efectuate prin satelit de Institutul

Național de Cercetare Spațială din Brazilia, în această țară, numărul de kilometri pătrați de păduri defrișate s-a dublat din 2018 încoace. Între anii 2020 și 2021, 13.000 km² de păduri (adică de 120 de ori suprafața Parisului) au dispărut: acest nivel de distrugere atât de ridicat nu mai fusese atins de aproximativ 15 ani.

Mai mult, în 2018, indienii care locuiau în pădure și-au pierdut dreptul de administrare a pământurilor lor, care garantau menținerea acestor zone în starea de sălbăticie. Prin urmare, guvernul brazilian poate comanda alte noi defrișări pentru extinderea suprafețelor de culturi agricole.

Bună ziua, aveți polen?

Da, luați!

Potrivit INRA (Institutul Național de Cercetări Agronomice din Franța), 80% dintre culturile lumii depind de polenizare, o muncă efectuată de albine.

Organele masculine ale unei plante, anterele, produc polen. Albinele adună granulele de polen și le depozitează pe picioare.

Apoi, ele zboară din floare în floare, depunând aceste granule de polen pe organele feminine ale plantelor, stigmatetele.

Livrare de polen,
doamnelor!

Vrem și noi!

Oh, mulțumesc!

Plantele dau astfel naștere fructelor, care vor fi consumate de oameni sau de animale. Fără munca albinelor, hrana nu ar mai putea fi atât de variată: merele, roșiile, salata, cafeaua sau cacaoa ar dispărea.

Însă, în ultimii ani, populațiile de albine s-au redus drastic. Cauzele: prădătorii, precum viespea asiatică, apărută în anii 2000, dar și pesticidele împrăștiate pe câmpuri, care omoară albinele, afectându-le sistemul nervos.

Mulțumesc, albinuțo!
Fără tine, nu aș mai avea
fructe așa de bune...

Cu plăcere!